

magma

FINLANDS SVENSKA TANKESMEDJA

MAGMA – FINLANDS SVENSKA TANKESMEDJA

Motto: Allt snabbare förändring - 1

magma

Vi står inför den fjärde industriella revolutionen

- Klaus Schwab, grundare av World Economic Forum i Davos

Några globala trender

- Digitaliseringen

- Globaliseringen

- Delningsekonomin

- Folkvandringen

Motto: Allt snabbare förändring - 2

“The pace of change has never been this fast, and yet it will never be this slow again.”

»Justin Trudeau, Kanadas premiärminister i januari 2018

Fokus på megatrender

- Digitaliseringen
- Migrationen/Invandringen
- Den ökande tvåspråkigheten och svenskans marginalisering i samhället
- De stora samhällsreformerna

Den kreativa förstörelsen - 1

- Joseph Schumpeter sade redan för 70 år sedan att radikala innovationer bryter ned existerande strukturer
- Gammalt försvinner och ger rum åt det nya = den kreativa förstörelsen
- Exempel: Epost/post, mobiltelefon/trådtelefon
- Vård- och landskapsreformen?

Den kreativa förstörelsen - 2

- Också samhällen förändras; det som inte upplevs som relevant marginaliseras först och försvinner sedan om det inte görs relevant på nytt
- Hur långt marginaliseras svenskan och Svenskfinland genom de reformer som nu genomförs i landet som en följd av den ekonomiska krisen och digitaliseringen?
- Inte ödesbestämt – vad kan vi göra?

Reformernas tidevarv

- Regeringsprogrammet: *Digitalisering är ett genomgripande tema i regeringens strategi*

Drivkraften för många reformer har varit

- Finlands växande skuldsättning
- Växande hot kring terrorismen
- Digitaliseringen som möjlighet och hot

Den nya läroplanen

- Eleverna ska lära sig förstå samband och beroendeförhållanden. Eleverna ska få möjligheter att kombinera och tillämpa kunskaper och färdigheter från olika läroämnen.
- Skolan ska hjälpa eleven att inse att information kan tolkas på olika sätt.
- Multilitteracitet
- Läromedlen

Nya krav på läromedlen

- Vem bär ansvaret för en komplett läromedelsutgivning om det visar sig att en växande del av titlarna blir affärsmässigt olönsamma? VEM???
- Nya konkurrenter på marknaden, även helt andra företag än förlag
- Digitala läromedel är inte mycket billigare att utveckla

Den nya bibliotekslagen

Ny bibliotekslag trädde i kraft 2017. Den betonar

- Digitaliseringens betydelse
- Behovet av ökat samarbete och nätverkande mellan biblioteken
- Tjänster för mångsidig läskunnighet
- Behovet av nya verksamhetsformer

Biblioteken och digitaliseringen

- Biblioteken kan av upphovsrättsliga skäl inte fritt köpa en e-bok om den inte finns i förhandlingspartens urval
- Det är inte alltid lätt att prioritera inköp som skulle intressera minoriteten på en digital marknad
- Förhandlingarna kompliceras av att ersättningsystemen är olika i Finland och Sverige.
- Distributörer som Amazon, Netflix och Apple vill själva sköta distributionen.

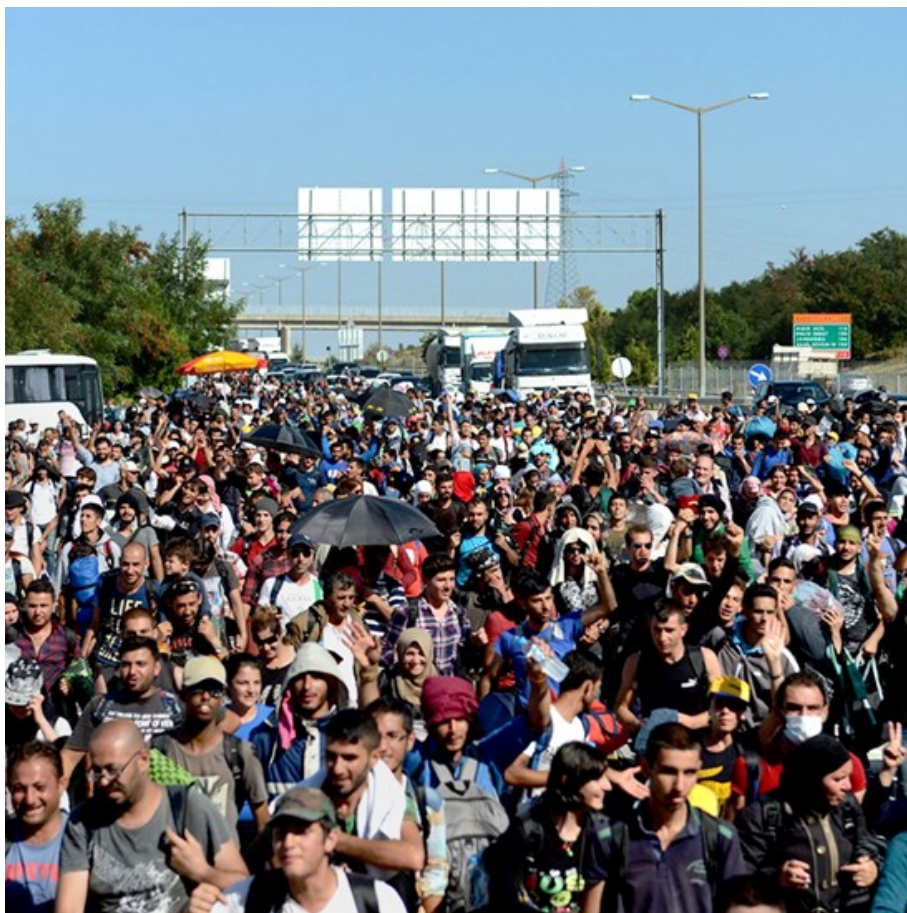
Nya tjänster

- Nya former av kundbetjäning och ”utbildning”
- Databanker och länkar till webbplatser med tillgänglig litteratur och e-böcker som inte omfattas av copyright-bestämmelser
- Streamingtjänster
- Sökhjälp åt kunder för material på nationella sökportalen *finna.fi*
- Hjälp med digitalisering av lokalt material, bygdeinformation

Det livslånga lärandet är här

- Vi sitter fast i ett utbildningssystem där människan går i skola och studerar i åldern 6-23 för att därefter förväntas tillbringa över 40 effektiva år på jobbet – och ständigt vara redo för nya utmaningar, s 53
- **Den fria bildningen spelar en central roll**
- Det behövs verksamhet som hjälper medborgaren och arbetstagaren att varsebli det egna utbildnings- och omställningsbehovet i god tid.

Den stora folkvandringen

- **Diskussionen efter president Niinistös tal visade att åsikterna på finskt och finlandssvenskt håll alltmer fjärmade sig från varandra.**
- **Den finlandssvenska rösten får inte marginaliseras**

På väg mot det mångkulturella

- Vårt samhälle måste hantera nya, svåra valsituationer
- Vissa regioner blir mångkulturella, vissa inte
- Lagstiftningen/politiken går i inhuman riktning
- Arbetsmarknaden oförberedd och inte flexibel
- Tvåspråkighetens dilemma

Kunskapsklyftan

- **”Kunskapsklyftan riskerar bli en av de stora klassfrågorna”** Olle Wästberg, demokratiutredningen 2016

”Nyhetsundvikarna”

- Mellan 20 och 30 % är ”nyhetsundvikare” i åldersgruppen 16-36. Ingela Warnbring, medieforskare
- Polariseringen ökar i samhälle och politik om många bara följer händelser, åsikter och rön som bekräftar de egna åsikterna

Ingen språklojalitet på webben

Medan 92 % av den finskspråkiga befolkningen huvudsakligen tyr sig till finska nyhetssajter och 8 % främst till engelska sajter, är situationen bland dem som har svenska som modersmål helt annorlunda: **endast 44 % av de svenskspråkiga använder huvudsakligen svenskspråkiga nyhetssajter, hela 32 % främst sajter på finska och 24 % huvudsakligen engelskspråkiga sajter**

Papperstidningens misär

Papperstidningens utförsbacke i södra Finland är katastrofal på många sätt. Den försvårar upprätthållandet av en gemensam finlandssvensk agenda. Och har banat väg för en övergång från svenska till finska eller engelska på webben.

Mångmediala satsningar

- YLE bemöter den mediala splittringen genom segmentering, försöker fånga upp publik av olika ålder med gemensamt intresse genom teman som behandlas i radio, TV och på webben på olika sätt.
- Ibland gör man detta med externa partners, och några finlandssvenska organisationer har hakat på. (s.46)
- Medborgar- och arbetarinstitutet?

Några slutsatser

- **Det är viktigt att man på svenskt håll uppmuntrar flerspråkiga finlandssvenskar att använda medier och källor på svenska, så att de svenskspråkiga informations- och nyhetskällorna åter börjar kännas outhärliga. Rikssvenska sajter viktiga!**
- **En intressant fråga är vilka de språkliga konsekvenserna av multilitteraciteten blir**

Många reformer påverkar svenskan

- **Klart avgränsade sektorreformer**
 - tingsrättsreformen
- **Lokala reformer**
 - Helsingfors stads organisationsreform
- **Omfattande nationella reformer**
 - vård- och landskapsreformen
 - dragkamp om återstående resurser

De många reformernas tid

- I flera fall försöker den offentliga sektorn skuffa över ansvaret på den tredje sektorn. (ex. kultur)
- Digitaliseringen får konsekvenser: Det är inte säkert att de digitaliserade tjänsternas svenska versioner är anpassade till svenska behov (ex. Psykporten)
- Hur långt marginaliseras svenskan och Svenskfinland genom de reformer som nu genomförs av framför allt ekonomiska skäl?

Inte samma på svenska

- Vi saknar mätbara kvalitetskrav och en kvalitetsmässig måttstock som skulle visa vad som är "lika" eller "tillräckligt" i fråga om svensk service.
- Endast på enstaka områden finns kvalitetsmässiga jämförelser, de bästa är PISA-undersökningarna för skolan.

Vård- och landskapsreformen

- Kvalitet över lag spelar undanskymd roll i vårdreformen SOTE
- Vissa kvalitetskriterier utarbetas för vården
- Språk – rättighet eller kvalitetskriterium?
- Nya förslaget till valfrihetslag

Den stora privatiseringsvågen

- Regeringsprogrammet uppmuntrar till konkurrensutsättning
- Den privata sektorn organiserar sig (valfrihet)
- Tredje sektorn viktig: 930 föreningar producerar social- och hälsovårdstjänster (finska och svenska)
- Konkurrensutsättning förutsätter upphandlingskompetens

Vem är egentligen finlandssvensk?

**Ju mer tvåspråkigheten breder ut sig,
desto mer blir finlandssvensk och
tvåspråkig synonyma begrepp.**

Kvalitetskraven höjs

För alla finlandssvenska institutioner är det viktigt att i fortsättningen bilda sig en uppfattning om de ungas beteende i valsituationerna.

**Varför och när väljer de tvåspråkiga svenska alternativ och hur kan de göras mer lockande?
Motiven bakom de här valsituationerna borde kartläggas.**

Flerspråkiga kulturyttringar

- Någon borde närmare undersöka vad som händer när flera språk möts vid ett kulturrevenemang: Hur reagerar publiken, vilken slags publik lockas av dylika evenemang och hur säkrar man att inget av språken hamnar i underläge.
- Detta gäller inte bara kombinationen finska-svenska (Cupore-rapport)

Hur fånga upp de finska (och tvåspråkiga)?

- **I vissa fall är det viktigt att ta med några finska inslag i verksamheten som lockar majoriteten och de tvåspråkiga utan att inslagen blir så stora att de "kör över" eller hotar svenskan (t.ex. körer).**
- **Här behövs innovationer som vidgar de svenska rummen utan att finskan tar över (t ex Magmaakademin).**

Den nya finlandssvenska identiteten

- Det faktum, att en elev i södra Finland betecknar sig som finlandssvensk eller tvåspråkig innebär inte att han eller hon talar en god svenska. Identitet och språkkunskaper går inte hand i hand.
- **Det blir en utmaning att forma en någorlunda gemensam finlandssvensk identitet när den identiteten för vissa människor innebär att man talar svenska flytande, som modersmål, och för andra att man hänger med, även om man egentligen är starkare på finska.**

Minoriteternas Europa

- I EU talar ca 40 miljoner människor ett annat språk än majoriteten i det land där de bor
- Det finns många erfarenheter att lära av och möjligheter till benchmarking

Baskiskan, ett återupplivat språk

- Förtyck under Franco
- Andelen baskisktalande sjönk från 83% på 30-talet till 24% på 70-t.
- Uppsving: I dag talar 37 % baskiska (euskara); barnen bäst

Systematisk satsning på språket

- Storsatsning på privatskolor (ikastola) sedan 1960-talet
- Alla ämnen kan studeras, men brist på avancerad studielitteratur
- Idag talas språket av 900 000 men hur öka språkbruket?

Sydtyrolen, en enklav i Norditalien

- 300 000 tysktalande invånare i Norditalien
- Autonom provins med historia av språkförbud och bombattacker
- Autonomin förutsatte internationella påtryckningar från Österrike och FN

Framgångsfaktorer i Norditalien

- I princip bör offentligt anställda behärska både italienska och tyska och anställda måste genomgå språkprov
- Inläringen av det andra inhemska språket börjar i första klass (eller redan i dagvården)
- Enligt internationella avtal ges gratis tillgång till TV-kanaler från Tyskland, Österrike och Italien vilket stärker tvåspråkigheten
- Tyskarna i Norditalien saknar den foglighet som får svenskspråkiga i södra Finland att snabbt övergå till finska för husfridens skull.

Två vägar behövs

Å ena sidan svenska aktiviteter som säkrar en högklassig svenska, å andra sidan öppna, inkluderande aktiviteter där språken blandas och alla känner sig välkomna, dock utan att svenskan marginaliseras.

Fokus på kvalitet

- **Kvalitetskraven på det svenska höjs när nya tvåspråkiga generationer inte längre av gammal vana väljer svenska alternativ.**

Försvarsstrategin

Försvaret av tvåspråkigheten måste ske på två plan. Dels ska vi värna om våra juridiska rättigheter för att undvika domänförluster. Och dels måste vi värna om den egna svenska ”konkurrenskraften”, den som gör att tvåspråkigheten framstår som ett lockande alternativ i ett samhälle som snabbt förändras.

Fokus på kvalitet

- **Kvalitet i skolan, också läromedlen måste hålla måttet**
- **Kvalitet inom vården, det krävs professionalitet i anbudstävlingarna**
- **Kvalitet inom kultur och medier**